

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.15 (3087) ●

● ЧАЦБЕР, 17 красавіка, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Глыбіня душы сербскай Веры
Яна — мастак, фатограф, грамадскі дзеяч... | спадарожніца жыцця Пасла Срэчкі Джукіча **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Адкуль у лялек радавод?
Моладзь не толькі цікавіцца традыцыямі мінулага, але і ахвотна іх адраджае **Стар. 4**

“Белавія” пашырае геаграфію

Нацыянальная авіякампанія прыступіла да выканання палётаў па летнім раскладзе.

Усяго ў бліжэйшыя месяцы авіякампанія “Белавія” будзе выконваць палёты ў 27 гарадоў дваццаці краін Еўропы, Азіі і Блізкага Усходу, у тым ліку ў шэсць краін СНД — Расію, Арменію, Грузію, Украіну, Азербайджан, Казахстан.

“Белавія” таксама павялічыць частату палётаў на найболей запатрабаваных замежных маршрутах — у Лондан, Парыж, Рым, Франкфурт, Шэнан, Тэль-Авіў, Прагу і Маскву. А з 29 чэрвеня па 1 верасня авіякампанія будзе выконваць рэйсы, якія злучаюць гарады Германіі і Казахстана. Пры гэтым “Белавія” прапануе сваім пасажырам зручныя стыкоўкі праз Мінск з Франкфурта, Гановера і Берліна ў Астану, Кустанай і Паўладар. У летні перыяд будуць выконвацца таксама рэйсы ў Манчэстэр і Сочы. А з канца чэрвеня “Белавія” ўводзіць дадатковы рэйс у аэрапорт Дамадзедава, дзякуючы чаму частата палётаў на маршруце Мінск-Масква-Мінск складзе пяць рэйсаў у дзень. З іх тры рэйсы — у аэрапорт Шарамецьева-1 і два рэйсы — у Дамадзедава.

Да летняга сезона “Белавія” таксама плануе павялічыць парк павятравых судоў заходняй вытворчасці тыпу “Боінг”. Тры новыя “Боінгі”, якія будуць пастаўлены ў Беларусь у красавіку і маі, заменіць Ту-134 і Ту-154 на рэгулярных і чартэрных лініях авіякампаніі.

Сёння “Белавія” вядзе таксама перамовы аб набыцці ў пачатку лета самалётаў тыпу CRJ-100/200, што дазволіць ёй выконваць усе рэгулярныя рэйсы на сучаснай заходняй тэхніцы.

Лясы застаюцца руплівым нашчадкам

Падчас акцыі “Тыдзень лесу” ў краіне пасаджана больш за 30 мільёнаў дрэў

Валерыя Стасевіч

Як вядома, лес у Беларусі — гэта нацыянальнае багацце. Таму ў акцыі прымалі ўдзел людзі розных прафесій і ўзростаў. Асабліва карысным было больш даведацца аб працы лесаводаў школьнікам, якія самі пераканаліся, як нялёгка ствараць новыя лясы.

Да правядзення акцыі мелі дачыненне арганізацыі Мінпрыроды, Міністэрства па надзвычайных сітуацыях, прадпрыемствы жыллёва-камунальнай гаспадаркі, школьныя лясніцтвы, студэнты, работнікі Цэнтральнага батанічнага сада Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу, супрацоўнікі навукова-даследчых устаноў. Яны працавалі ў парках і скверах, прыдарожных лясных масівах, на дзялянках лясных гадавальнікаў. Парламентары, у прыватнасці, удзельнічалі ў добраўпарадкаванні тэрыторыі і пасадцы лесу ў Смалявіцкім лясгасе.

“Тыдзень лесу-2008” — прадаўжэнне двух маштабных мерапрыемстваў, праведзеных у мінулым годзе. Летась вясной каля 35 тысяч добраахвотнікаў высадзілі каля 12 мільёнаў дрэў. А восенню ў час акцыі “Лес — наш агульны дом” добраахвотнікі дапамаглі лесаводам ачысціць ад захламленасці больш як 1500 гектараў лесу.

Сёлета ж на працягу тыдня, акрамя пасадак дрэваў, шло добраўпарадкаванне лясоў, ліквідацыя несанкцыянаваных звалак на лясных тэрыторыях, прылеглых да дачных

У Вілейскім лясгасе пра будучыню лясоў клапаціцца юныя лесаводы

пасёлкаў і іншых населеных пунктаў. Для ўдзельнікаў акцыі праводзіліся экскурсіі па лясных гадавальніках і паляўнічых базах. Была наладжана дэманстрацыя работы айчынай лясной тэхнікі, прайшлі кірмашы і розныя конкурсы.

Дарэчы, аб’яўленая Міністэрствам лясной гаспадаркі акцыя ў Беларусі сугучная з Пан-Еўрапейскім Тыднем лесу, які вырашылі правесці сёлета ўдзельнікі V Міжнароднай канферэнцыі па ахове лясоў Еўропы.

ВЕСТКИ

Ёсць эканамічны эффект

Васіль Харытонаў

Станоўчыя тэндэнцыі захоўваюцца ў гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве з Польшчай.

Як паведамілі ў пасольстве Беларусі ў Польшчы, па выніках студзеня-лютага 2008 года двухбаковы таваразварот у параўнанні з аналагічным перыядам 2007 года вырас амаль на трэць і склаў 335,8 мільёна долараў ЗША. Аб’ём беларускага экспарту павялічыўся на 37 працэнтаў (вырас да 197 мільёнаў долараў). Прырост імпарту польскіх тавараў у Беларусь у студзені-лютым склаў 22 працэнты (павялічыўся да 138,5 мільёна долараў). Лічбы сведчаць: беларуска-польскія гандлёва-эканамічныя кантакты маюць развіццё, больш актыўнай стала кааперацыя паміж суб’ектамі гаспадарання дзвюх краін.

Заўважым, што працяглы час Польшча займае трэцяе месца сярод гандлёвых партнёраў Беларусі па-за межамі краін СНД.

Маршруты, прывабныя для суседзяў

Беларусь усё часцей наведваюць літоўскія турысты.

Па дадзеных, атрыманых у Дэпартаменце статыстыкі Літвы, апошнім часам больш за ўсё літоўцаў адпраўлялася ў замежныя турапаездкі ў Латвію, Германію, Беларусь, Расію і Польшчу. Увогуле ж літоўцы сталі менш падарожнічаць па свеце. Летась, напрыклад, з Літвы за мяжу выехала каля 1 мільёна 300 чалавек — гэта на 9 працэнтаў менш, чым у 2006 годзе. На адпачынак выязджала на 6,5 працэнта менш, па справах бізнесу — на 8,7 працэнта менш.

У якія краіны літоўцы едуць менш, а якія ў іх карыстаюцца папулярнасцю? Статыстыка сведчыць: у 2007 годзе колькасць паездак у Латвію скарацілася на 36 працэнтаў, у Польшчу — на 30 працэнтаў, у Расію — на 21 працэнт. Гэта, дарэчы, і вызначыла агульнае скарачэнне паездак. У той жа час колькасць паездак у Беларусь павялічылася амаль на 15 працэнтаў. Калі ў 2006 годзе ў Беларусь літоўцамі было здзейснена 189 тысяч паездак, то ў 2007-м — ужо 217 тысяч.

Высвятленне інвестыцыйных магчымасцяў

На выставе — узоры вырабаў шклозавода “Нёман”

Іван Мірскі

Шматгаліновая выстава-кірмаш “Садружнасць-2008” прайшла ў Брэсце.

Гэта адзін з найбуйных рэгіянальных форумаў у Беларусі. Сёлета выстава-кірмаш праводзілася ў дзесяты раз. Сваю прадукцыю на ёй прадставілі 135 прадпрыемстваў з Беларусі, Расіі, Украіны і Польшчы. Яе наведвалі кіраўнікі Валынскай і Цярнопальскай абласцей Украіны, дэле-

гацы дзелавых колаў Расіі, Украіны, Польшчы, Германіі. Адною з мэтаў візітаў было вывучэнне інвестыцыйных магчымасцяў Брэстчыны.

Неабходна адзначыць, што сёлета ўпершыню ў выставе-кірмашы ўдзельнічала Беларуска ўніверсальная таварная біржа. Прайшла прэзентацыя яе брэсцкага філіяла. Таксама праведзены семінар “Біржавы гандаль — інструмент павышэння эфектыўнасці гандлёва-закупачнай дзейнасці”.

ВОДГАЛАС

Галоўныя
кнігі

Ірына Цімохіна

Беларускія выдавецтвы вызначыліся на XII Міжнародным салоне дзіцячай і юнацкай кнігі.

На выставе ў сталіцы Малдовы былі прадстаўлены кнігі дванаццаці беларускіх выдавецтваў, у прыватнасці, “Вышэйшай школы”, “Народнай асветы”, “Мастацкай літаратуры” і іншых.

Варта адзначыць, што беларускія выдавецтвы — пастаянныя ўдзельнікі міжнароднага салона ў Кішыневе. Дзіцячыя кнігі з Беларусі заўсёды тут атрымліваюць высокую адзнаку як наведвальнікаў, так і арганізатараў мерапрыемства. Летась, напрыклад, Міністэрства інфармацыі Беларусі і пасольства Беларусі ў Малдове былі ўзнагароджаны дыпламамі за актыўны ўдзел у рабоце XI Міжнароднага салона дзіцячай і юнацкай кнігі. Дыплом і прэмію Нацыянальнай бібліятэкі Малдовы “За асаблівыя адносіны да дзяцей” атрымала выдавецтва “Мастацкая літаратура”.

Хутка лета

Юрый Анісімаў

Кірмаш турыстычных паслуг, што прайшоў у Мінску, многім дапамог спланаваць адпачынак.

На кірмашы можна было дэтальна вывучыць прапановы беларускіх і замежных турфірм, страхавых арганізацый і авіякампаній, набыць пуцёўку практычна ў любую краіну свету.

Яго арганізатары ўпэўнены: гэта неабходная і істотная дапамога жыхарам Беларусі ў вырашэнні праблемы адпачынку. За кароткі час у адным месцы наведвальнікі змаглі ўбачыць увесь спектр прапаноў на рынку турыстычных паслуг: турагенцтваў і тураператараў, прадстаўнікоў гасцінічных сетак. Можна было параўнаць узровень коштаў на паслугі і найболей паспяхова зрабіць выбар.

А экспазіцыя гэтага года мела такія напрамкі: вандраванні, экскурсійныя праграмы, транспартныя паслугі, санаторыі, пансіянаты, дамы адпачынку, турыстычныя клубы, гасцінічны сэрвіс, тавары для спорту і адпачынку. Усяго на выставе працавала больш за 250 турфірм з 14 краін свету: з Беларусі, Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі, Турцыі, Балгарыі, Грузіі, Італіі, Чэхіі і іншых.

Першы сярод іншых

У Гомелі сталі моднымі ландшафтныя скульптуры

Дзіяна Грышанова

Гомель стаў лепшым горадам СНД па ўкараненні інавацый і захаванні культурна-гістарычнай спадчыны.

Міжнародная асамблея сталіц і буйных гарадоў падвяла вынікі I агляду-

конкурсу “Лепшы горад СНД”. У ім прыняло ўдзел больш за 60 мегаполісаў.

Гомель прызнаны лепшым у сферы ўкаранення інавацыйных тэхналогій у гарадской гаспадарцы і ў галіне захавання і падтрымкі культурна-гістарычнай спадчыны.

Як паведаміў намеснік старшыні Гомельскага гарвыканкама Сяргей Лузай, на конкурс, фінальны тур якога прайшоў у Маскве, быў прадстаўлены комплекс матэрыялаў пра гарадскую жыллёва-камунальную гаспадарку абласнога цэнтра, у тым ліку пра такія новыя падыходы, як аддаленае кіраванне сістэмай цеплазабеспячэння, падамавы ўлік выдаткаў, а таксама тэхналогіі будаўніцтва жылля.

Акрамя таго, у дачыненні інфармацыі ўтрымліваліся дадзеныя пра стан помнікаў архітэктуры, эканамічныя паказчыкі горада. Вынікі аналізу, праведзенага Навукова-даследчым інстытутам Масквы, сведчаць: Гомель апыраўдзіў іншых удзельнікаў конкурсу па ўзроўню ўкаранення інавацый і захавання гісторыка-культурнай спадчыны.

СУСТРЭЧЫ

Глыбіня душы сербскай Веры

Яна — мастак, фатограф, грамадскі дзеяч... І спадарожніца жыцця Пасла Срэчка Джукіча

Адам Мальдзіс

Трэці Міжнародны конкурс дзіцячага малюнка “На сваёй зямлі” праводзіўся Беларускім зялёным крыжам у яго ўтульнай сядзібе Крукаўшчына, што ў Смалявіцкім раёне. Сёлетня ў параўнанні з мінулым годам колькасць удзельнікаў павялічылася больш чым удвая: 10654 малюнкi прыслалі дзеці і падлеткі з 427 населеных пунктаў 24-х краін свету. Больш за ўсё канкурсантаў — з Расіі (5362) і Беларусі (3431), але ня мала малюнкаў таксама з Кітая, Турцыі, Інданезіі, Казахстана. Адзін быў дасланы ажно з Малазіі.

Чым тлумачыцца такая папулярнасць конкурсу? Мабыць, прывабнасцю прапанаванай тэматыкі: “Самы лепшы дом”, “Самы звычайны дзень”, “Малюнак пра сябе”, “І думкі розныя маюю я...”, “Соль зямлі”...

Калі мы, група мінскіх журналістаў, мастакоў, грамадскіх дзеячаў, прыехалі нядзельным днём у Крукаўшчыну, міжнароднае журы, якое там пра-

цавала ўжо цэлы тыдзень (паспрабуй прагледзець такую колькасць малюнкаў і супаставіць іх паміж і ўзроставак групам!) падпісвала пратаколы. На прэс-канферэнцыі, якую вяла кіраўнік Беларускага зялёнага крыжа Наталля Святкіна, нам прадставілі членаў журы на чале з сябрам Саюза мастакоў Беларусі Леанідам Гоманавым,

а таксама зарубешных гасцей, сярод якіх — сербскую мастачку Веру Джукіч.

Вера Джукіч гаворыць на бездакорнай рускай мове. Праўда, з ледзь улоў-

лучым дротам. Разбураны старадаўнія сербскія храмы на Косавым полі і каля яго — там, дзе адбылася гістарычная бітва з туркамі...

Пасля прэс-канферэн-

Вера Джукіч

ным акцэнтам, які прыдаваў шарму. І з веданнем справы, тонкасцяў выяўленчага мастацтва. Быў інтарэс да яе прамовы і таму, што яна прадстаўляла Сербію, яе шматпакутны народ з гераічнай гісторыяй.

— Паглядзіце на іх творы! Колькі тут смутку, журбы, — гаварыла пра малюнкi дзяцей косаўскіх сербаў. — Усё акружана ка-

цыі мы пачалі аглядаць творы, удастоеныя дыпламаў, і я спыніўся каля тых малюнкаў. “Бачыце, нават птушкі — і тыя ў клетках, не гаворачы пра дзяцей з калючым дротам”, — звярнула, падшоўшы, маю ўвагу Вера Джукіч. У знак нашага знаёмства яна падаравала мне кніжку “Пра незабыўнае: Роздумы”. Яе напісаў і выдаў у Мінску яе

ВЫСТАВЫ

Усё для здароўя

У Мінску мела поспех XV Міжнародная выстава “Аховы здароўя-2008”.

Як і чакалася, юбілейны форум стаў самым маштабным за ўсе гады правядзення. У Мінску былі прадстаўлены больш за 300 фірм з 17 краін. Яны дэманстравалі свой вопыт работы, а таксама лекавыя прэпараты, медыцынскую касметыку, опытку, медтэхніку і тавары медыцынскага прызначэння, лабараторнае, дыягна-

стычнае і стаматалагічнае абсталяванне.

Падчас работы форума прайшла дыскусія “Актуальныя пытанні эндакрыналогіі” з удзелам спецыялістаў Міністэрства аховы здароўя, Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі, Белдзяржмед універсітэта. Фірмы з розных краін прэзентавалі лекавыя сродкі і вітамінныя комплексы, метады лячэння і дыягностыкі захворванняў, новыя тэхналогіі ў медыцыне.

Спадчына Радзівілаў

Магчымасць арганізацыі выстаў у Нясвіжскім замку абмеркавала беларуска-польская пагадзальная камісія.

Як паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Беларусі Ігар Чарняўскі, у Нясвіж-

скім замку плануецца выстаўляць аб’екты так званай радзівіліяны. Чым будзе напоўнена экспазіцыя? Гэтае пытанне і было ўключана ў парадак пасяджэння камісіі, якая дзейнічае ў адпаведнасці з міжурадавым пагадненнем Беларусі і Польшчы ў галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

муж, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Сербіі ў Беларусі Срэчка Джукіч. У зборнік увайшлі інтэрв’ю, дадзеныя беларускім газетам, а таксама даклады, прачытаныя ў розных краінах свету. Яны датычацца сербска-беларускага ўзаемадзеяння ў палітыцы, эканоміцы, культуры, агульнасці гістарычных лёсаў. Паміж Сербіяй і Беларуссю, якія спрадвеку знаходзяцца на скрыжаванні гістарычных шляхоў, сапраўды многа генетычна і тыпалагічна агульнага.

Доктар Срэчка Джукіч піша пра нашу краіну з вялікім захапленнем: “Беларусь жа, пасля агромністай Расіі і Масквы, дорыць мне новае натхненне. Мы ў Сербіі заўсёды з асаблівым інтарэсам і цікаўнасцю ставіліся да гэтай славянскай краіны. Я добра памятаю першыя апавяданні маіх настаўнікаў пра Беларусь, пра яе неабдымныя лясы і балоты. І вось лёс распарадзіўся так, што мне давалося быць Паслом сваёй краіны ў Рэспубліцы Беларусь і самому пераканацца ў праўдзівасці гэтых апавяданняў. Мы, сербы, высока цэнім гасціннасць беларускага народа, адчуваем адзіны з ім духоўны і культурны карані, а таксама вялікі патэнцыял узамедзяння ў розных планах”. Такія цытаты можна доўжыць.

Калі я чытаў кнігу, не пакідала адчуванне, што ў яе — усё ж два аўтары. Бо на вокладцы — выява

вельмі эмацыянальнай, традыцыйна біблейскай і адначасова адметна нацыянальнай карціны спадарыні Веры Джукіч “Распяцце Сербіі (Сербія 24 сакавіка 1999 года)”. У сярэдзіне, на ўклеіцы, — вялікі блок каляровых фатаграфій, зробленых ёю ў Беларусі, Сербіі і Расіі. А ў канцы — сугучныя маім думкам словы прафесара БДУ вядомага сербіста Івана Чароты пра тое, што выконваючы заповеты свяціцеля Мікалая Сербскага, спадар Джукіч “моцна стаіць” на зямлі: “Тым больш, што заўсёды побач верная сяброўка жыцця, а ў выпадку з кнігай — суаўтар. Яна, спадарыня Вера Джукіч, валодае многімі талентамі: вывучыла некалькі замежных моваў, сур’ёзна займаецца жывапісам і мастацкай фатаграфіяй, піша іконы, выступае ў друку... Але галоўны яе талент — дабрадушнасць і здольнасць адгукнуцца да самых глыбіняў душы на ўсякую добрую і важную справу”.

А яшчэ мне здаецца, што імя спадарыні Веры мае і сімвалічны, абагульнены сэнс — як увасабленне моцнай і гераічнай праваслаўнай веры сербскай, якая выстаяла і пасля Косава, і пасля памятных бамбардзіровак.

Дарэчы, больш шасцісот дзіцячых малюнкаў, якія адзначаны дыпламамі, у канцы сакавіка — першай палове красавіка выстаўляліся ў Палацы Рэспублікі.

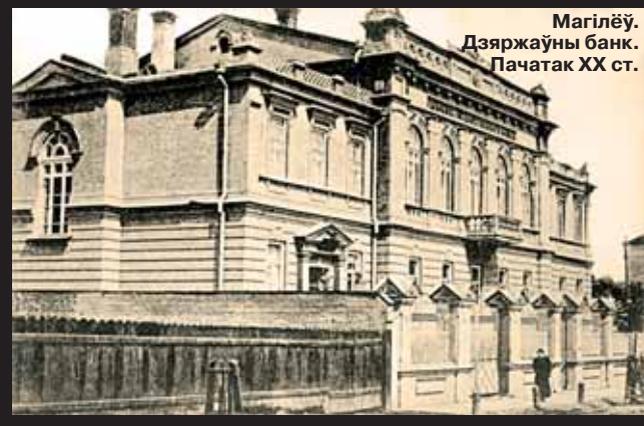

Магілёў. Мурав'еўскі сквер. Пачатак XX ст.

Магілёў. Вялікая Садовая вуліца. Пачатак XX ст.

Шукаючы па свеце суайчыннікаў, я склаў своеасаблівы гісторыка-статыстычны архіў. У ім — і выпіскі з энцыклапедый, і старыя і новыя газетныя выразкі. А таксама — пісьмы з музеяў і архіваў. Найболей — з Расіі, Украіны, з былых савецкіх сярэднеазіяцкіх рэспублік. І, канешне ж, у гэтым архіве — нямала згадак пра магіляўчан...

Магілёў. Дзяржаўны банк. Пачатак XX ст.

Знічкі Жычынны

Алесь Карлюкевіч

У 1879 годзе ў горадзе на Дняпры нарадзіўся Леў Ісакавіч Мандэльштам. Фізік, які ў 1928 годзе сумесна з Ландсбергам адкрыў камбінацыйнае расейванне святла на крышталях. А яшчэ (цяпер ужо разам з Папалексі) наш змяляк выканаў даследаванні па нелінейных ваганнях. У 1929 годзе Мандэльштама абіраюць акадэмікам АН СССР. Леў Ісакавіч — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (тады, у 1942 годзе, яна называлася Сталінскай).

А Ісая Шура, які нарадзіўся ў Магілёве ў 1875 годзе, лічаць нямецкім і ізраільскім матэматыкам. Вучыўся ён у Берліне. У 1901 атрымаў доктарскую ступень. З 1910 — прафесар Берлінскага ўніверсітэта. Заслугі ў галіне матэматыкі паўплывалі і на тое, што Шура ў 1929 годзе выбіраюць замежным членам-карэспандэнтам Акадэміі навук СССР. І хаця наш суайчыннік лічыў сябе больш немцам, чым яўрэем, у 1935 годзе яго выганяюць з нямецкага ўніверсітэта. Пашчасціла толькі, што ў гэта не патрапіў. У 1939-м Шура ад'язджае ў Палесціну, пачынае выкладаць у Яўрэйскім ўніверсітэце ў Іерусаліме.

Шматабсяжнай была навуковая дзейнасць і ў другога магіляўчанина — Ота Юльевіча Шмідта (нарадзіўся ў верасні 1891 года). Матэматык, астраном, даследчык Поўначы, акадэмікам

АН СССР быў выбраны ў 1935 годзе. Заснаваў і доўгі час узначальваў кафедру вышэйшай алгебры (1929–1949) Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Адзін з заснавальнікаў і галоўны рэдактар Вялікай Савецкай Энцыклапедыі (1924–1942). У 1930–1934 гадах Ота Юльевіч кіраваў знакамітымі арктычнымі экспедыцыямі на ледакольных параходах “Сядоў”, “Сібіракоў”, “Чэлюскін”. У 1937 годзе Шмідту было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. У 1979-м Савецкага Саюза. У 1979-м годаў выбраны ў Магілёве ёсць грамадскі музей знакамітага вучонага. Імем Шмідта названы праспект у яго родным горадзе, а таксама вуліцы ў Бабруйску, Горках, Быхаве, Полацку і Гомелі.

Вольф Саламонавіч Мерлін (нарадзіўся ў Магілёве ў 1898 годзе) — вядомы савецкі псіхолаг. Доктар СССР. І хаця наш суайчыннік лічыў сябе больш немцам, чым яўрэем, у 1935 годзе яго выганяюць з нямецкага ўніверсітэта. Пашчасціла толькі, што ў гэта не патрапіў. У 1939-м Шура ад'язджае ў Палесціну, пачынае выкладаць у Яўрэйскім ўніверсітэце ў Іерусаліме.

Магілёў. Прыстань. Канец XIX ст.

юбілея нашага земляка сярод прэмій Пермскай вобласці была заснавана прэмія імя Вольфа Мерліна па праблемах філасофіі, псіхалогіі, сацыялогіі і культуралогіі.

Несумненна, калі б мы складалі даведнік “Людзі навукі з Магілёва”, туды трэба было б уключыць імя Анатоля Лур'е (нарадзіўся ў Магілёве ў ліпені 1901 года). Савецкі вучоны ў галіне тэарэтычнай і прыкладной механікі. Членам-карэспандэнтам АН СССР па Аддзяленні тэхнічных навук быў выбраны ў 1960-м. Дарэчы, у знак асаблівых навуковых заслуг ступень доктара тэхнічных навук была прысуджана без абароны дысертацыі. 33 гады (!) — з 1944 па 1977 — Лур'е загадваў кафедрай “Дынаміка і трываласць машын” Ленінградскага політэхнічнага інстытута. А рыхтавалі на кафедры інжынераў-фізікаў па спецыяльнасці “Дынаміка і трываласць машын”. Дыяпазон навуковых інтарэсаў, адаптавана і навуковых здабыткаў Лур'е надзвычай шырокі — тэорыя пругкасці, тэорыя ўстойлівасці, тэорыя хістання. Аўтар падручнікаў па механіцы.

Мы згадвалі тых землякоў-магіляўчан, хто пайшоў

Магілёў. Казённая палата. Пачатак XX ст.

у вялікую навуку напрыканцы XIX – у пачатку XX стагоддзя. А сённяшняя навуковая слава... Назавём хаця б Юрыя Камінскага, які нарадзіўся ў Магілёве ў маі 1941 года. Доктар медыцынскіх навук, прафесар кафедры паталагічнай анатоміі, з 1984 года — рэктар Уладзівастоўскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта. Сярод навуковых заслуг нашага земляка — і заснаванне ім прыморскай школы паталагаанатамаў. Юрый Валянцінавіч — ганаровы прафесар Харбінскага і Сеульскага медуніверсітэтаў.

Сярод тых “знічак”, якіх нельга не згадаць у звязку з расповедам пра знакамітых магіляўчан — генерал арміі Валянцін Пянькоўскі (нарадзіўся ў 1904 годзе, сярод яго баявых узнагарод — адных толькі ордэ-

наў Чырвонага Сцяга ажно пяць!), дзіцячы пісьменнік Рувім Фраерман (нарадзіўся ў 1891 годзе, многія дзесяткі, сотні тысяч чытачоў ведаюць яго найперш па аповесці “Дзікі сабака Дзінга, альбо Аповесць пра першае каханне”), прафесійны рэвалюцыянер, старшыня Дзяржбанка СССР у 1934–1936 гады Леў Мар'ясін (нарадзіўся ў 1894-м, расстраляны ў 1938-м), расійскі літаратурны крытык, лаўрэат прэстыжнай італьянскай прэміі

“Грынцана Кавур” Цэцылія Кін (нарадзілася ў 1905 годзе)... Дарэчы, пра Цэцылію Ісакаўну — крышку асобна. Яна, між іншым, жонка бліскавага пісьменніка-стыліста першай трэці 1900-х гадоў Віктара Кіна, доўгі час працавала ў літаратурна-мастацкіх часопісах “Новый мир”, “Иностранная литература”. Напісала некалькі найвыдатнейшых кніг па гісторыі літаратуры і культуры Італіі: “Міф, рэальнасць, літаратура” (1968), “Алхімія і рэальнасць: Барацьба ідэй у сучаснай італьянскай культуры” (1980), “Італьянскі рэбус” (1991)... Такая захопленасць адной краінай уражвае.

Падобна Цэцыліі Кін, доўгае жыццё ў літаратуры, у рускай культуры было накіравана і Надзеі Давыдаўне Вольпінай (нарадзілася ў

Магілёве ў 1900 годзе, памерла ў Маскве ў 1998-м). Паслядоўніца імажынізма, яна свае першыя кнігі паэтычных і праявічных перакладаў выпусціла ў 1920–1930-я: “Варфаламееўская ноч” П. Мерыме, “Здаецца ў найм” Дж. Галсуорсі, “Фабіян” Э. Кестнера, “Сур'эзнае жыццё” Т. Мана, “Сентыментальнае падарожжа” Л. Стэрна, “Эра-усміт” Е. Льюіса, “Рой-Рой” В. Скота... Родны брат Надзеі Давыдаўны — Міхаіл Вольпін (нарадзіўся ў Магілёве ў 1902 годзе). Драматург, паэт, кінасцэнарыст. Напісаў тэксты песень для вядомых музычных кінакамедыяў “Волга-Волга” і “Кубанскія казакі”. Аўтар сцэнарыяў для многіх фільмаў-казак і мультыплікацыйных фільмаў (у тым ліку — “Зачараваны хлопчык” па матывах казкі С. Лагерлёф “Дзівоснае падарожжа Нільса з дзікімі гусямі”). Па біяграфіі сястры і брата Вольпінных можна вывучаць многія старонкі культурнага жыцця Расіі, асабліва ў 1920–1930-я гады. Надзея Вольпіна была жонкай Сяргея Ясеніна, іх сын Аляксандр Сяргеевіч Ясенін-Вольпін нарадзіўся ў маі 1924 года. Ён вядомы матэматык. У савецкія часы — лідэр дысідэнцкага руху. У 1949 годзе абараніў кандыдацкую дысертацыю. У тым жа 1949-м быў упершыню арыштаваны. Аўтар тэарэмы ў галіне дыягнастычных прастораў (тэарэма Ясеніна-Вольпіна).

...Навуковы, культурна-асветніцкі зрэх у перасаніфікаванай гісторыі Магілёва — вельмі цікавая тэма, таму мы плануем у будучыні яшчэ раз да яе звярнуцца.

КОНКУРС

Білет у
краіну
мастацтва

Валерыя Сямёнава

Выгляд уваходнага білета ў Нацыянальны мастацкі музей Беларусі зменіцца ў чацвёрты раз: музей зноў абвясціў адкрыты конкурс для дызайнераў.

“Конкурсныя работы прымаюцца да 29 красавіка, — гаворыць навуковы супрацоўнік музея Наталія Кастакова. — У творчым змаганні могуць прыняць удзел дызайнеры, мастакі, студэнты і ўвогуле ўсе, хто жадае. З умовамі штогадовага конкурсу можна азнаёміцца на Інтэрнэт-сайце музея”. У склад журы конкурсу, як і ў мінулыя гады, увайдзе супрацоўнікі Нацыянальнага мастацкага музея, вядомыя беларускія мастакі і дызайнеры, выкладчыкі мастацкіх і гуманітарных вышэйшых навучальных устаноў Беларусі, прадстаўнікі бізнесу. Імя пераможцы будзе названа 7 мая. Галоўны прыз за перамогу ў конкурсе складзе 1 мільён беларускіх рублёў.

З 30 красавіка па 7 мая 2008 года ў Нацыянальным мастацкім музеі будзе арганізавана выстава конкурсных работ. Наведвальнікі выставы змогуць прыняць удзел у галасаванні, па выніках якога вызначыцца ўладальнік прыза глядацкіх сімпатый. А вось білет новага дызайну будзе дзейнічаць на працягу ўсяго наступнага года.

На гастролі
да сяброў

Прайшлі абменныя гастролі Гомельскага абласнога драматычнага тэатра і Смаленскага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя А.С.Грыбаедава.

Расійскія акцёры прадставілі гомельскай публіцы меладраму Аляксандра Касона “Трэцяе слова”, а таксама лірычную камедыю Васіля Шкваркіна “Чужое дзіця”. Рэжысёр-пастаноўшчык гэтых работ — Віктар Пракопаў. У спектаклях глядачы пабачылі заслужаных артыстаў Расіі Надзею Кемпе, Галіну Круць, Мікалая Коншына, Вячаслава Лявонава і іншых.

Тым часам гамільчанае паказалі на расійскай сцэне спектакль “Пяць вечароў” Аляксандра Валодзіна, а таксама пастаноўку па п’есе Жана Батыста Мальера “Лекар паняволі”. Гэтая камедыя пра лекараў-шарлатанаў і невукаў доўгія гады значыцца ў рэпертуарах многіх тэатраў. Сваё сцэнічнае бачанне твора прадставілі на суд глядачоў заслужаны артыст Беларусі рэжысёр-пастаноўшчык спектакля Генадзь Давыдзька і мастак-пастаноўшчык Венямін Маршак.

Дарэчы, абменныя гастролі Гомельскага і Смаленскага драматычнага тэатраў прайшлі ўпершыню за апошнія 17 гадоў.

Аджкуль у лялек радавод?

Моладзь не толькі цікавіцца традыцыямі мінулага, але і ахвотна іх адраджае

Вольга Карней

У Беларускім дзяржаўным тэатры лялек незвычайная экспазіцыя. У яе аснове — фотаздымкі куватак. Мяркуюць, што гэтыя старажытныя лялькі былі продкамі сучасных, у тым ліку тых, што сёння “ажываюць” на сцэне. Самі куваткі мелі пераважна абрадавае прызначэнне. Яны ахоўвалі ад хвароб, спрыялі ўраджаю, засцерагалі сям’ю ад спрэчак. Былі лялькі, якія “клапаціліся” пра немаўлят і маладых матуль, дапамагалі гаспадыням у хатніх справах, нават такія, што замянялі лекараў. Да куватак ставіліся з павагай: месца ім адводзілі ў чырвоным куце. Часам хавалі ў шафе ці клалі ў куфар з пасагам.

Здымкі на выставе ўпрыгожаны каласамі, ягадамі рабіны, пасмамі льну. Такі дэкор падкрэсліваў прыроднасць куватак: яны вырабляліся выключна з натуральных матэрыялаў. Для напаўнення выкарыстоўвалася зерне або крупа, для прычоскі — лён-сырэц, для сукенкі — баваўняная тканіна.

Лялькі, якія “пазіравалі” фатографу, зроблены ўжо ў наш час. Аднаўленнем куватак займаюцца Алена Ількавец і яе сяброўкі. Усе яны — студэнткі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Дзяўчаты захапляюцца фальклорам: вывучаюць даўнія тэхнікі прадзення і ткацтва. Прычым робяць гэта не толькі па кнігах — час ад часу выяжджаюць у вёскі па эксклюзіўны матэрыял. Нядаўна былі ў раённым цэнтры Старыя Дарогі. Там пазнаёміліся з бабуляй, якая валодае старажытным відам вышыўкі — процягам. Крыжыкам, дарэчы, вышываць сталі значна пазней. Са старада-рожскай экспедыцыі Алена прывезла здымкі, якія “так і прасіліся” на выставу. Яны перадаюць атмасферу, у якой ствараліся куваткі. На фатаграфіях — прадзільны станок, бабуля, якая ўручную апрацоўвае лён. Ёсць тут і выявы паддашка, на якім, верагодна, захоўваліся старадаўнія лялькі.

Дарэчы, менавіта на паддашку сваёй прабабулі Алена знайшла звязак ільну, якому больш за сто

Выраб куватак — захапленне Алены Ількавец

гадоў. Гэты рарытэт заняў пачэснае месца на выставе. Быў на ёй і калаўрот, які самастойна змайстраваў Аленін прадзед.

Разглядаць лялькі, несумненна, цікава. Але назіраць за тым, як яны вырабляюцца, тым болей самому

прымаць у тым удзел — яшчэ цікавей. Калі падчас адкрыцця выставы Алена Ількавец і Ганна Конанова праводзілі майстар-клас, то стол, за якім працавалі дзяўчаты, адразу абступілі людзі. Спачатку ўважліва сачылі, што за чым робяць

майстрыхі, а потым і самі, набраўшы абрэзкаў квяцістых тканін, прыняліся за справу. Куваткі робяцца без іголки і нітка (усё трымаецца на вузельчыках), таму майстраваць іх было нескладана. Па традыцыі вырабам куватак займаліся жанчыны. Таму дзіўна было ўбачыць каля стала двух юнакоў. “Гэта валандцёры з Германіі, — патлумачыла Ганна. — Хлопцы цікавіцца беларускай культурай. Вось, куватак спрабуюць рабіць, нядаўна ездзілі з намі ў Строчыцы на Гуканне вясны. А наконт традыцыі: я не лічу, што яна парушана. Ведаеце, ХХІ стагоддзе — час разняволення, ён даў людзям свабоду, магчымаць паспрабаваць нешта новае”.

Калі зыходзіць з меркавання Ганны, атрымліваецца, што абрадавыя лялькі могуць і на сцэну “выйсці”? “Чаму б і не! — пагаджаецца Алена Ількавец. Але ўдакладняе: — Найбольш прыдатныя для куватак ролі — у батлейцы”.

Згодная: хай народныя лялькі атрымліваюць новае жыццё ў народным тэатры.

“Пан Тадэвуш” атрымае
прапіску ў Чамброве

Сядзіба Ігната Вузлоўскага Чамброва, якая калісьці знаходзілася на наваградскай зямлі і, верагодна, стала правобразам сядзібы Сапліцова ў паэме Адама Міцкевіча “Пан Тадэвуш”, будзе адноўлена. Такое рашэнне прынята на сустрэчы кіраўніцтва Гродзенскай вобласці з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь Генрыкам Літвіным.

Спрэчку пра тое, якая менавіта мясцовасць стала правобразам Сапліцова, па гэты час вядуць гісторыі і літаратуразнаўцы. Многія гады такая пачэсная роля прыпісвалася Туганавічам, што ў Баранавіцкім раёне. На думку ж іншых даследчыкаў, апісанне сядзібы зроблена паэтам з маенткаў каля Познані, дзе ў свой час пабываў Адам Міцкевіч.

Дык чаму Чамброва? На карысць гэтай сядзібы сведчаць некалькі фактаў. У прыватнасці, дзед

Ілюстрацыя В. Шаранговіча да паэмы “Пан Тадэвуш”

будучага паэта Матэвуш Барбара: яна дапамагала гаспадыні сядзібы весці там гаспадарку.

Сам паэт упершыню ўбачыў сапраўдную шляхецкую сядзібу менавіта ў Чамброве, паколькі яго роднае Завоссе было толькі невялікім

фальваркам. Сядзібны дом Вузлоўскіх размяшчаўся на беразе ручая, на невялікім узвышшы. Паблізу дома зелянеў гай са старымі таполямі — яго можна параўнаць з тым, што апісаны ў паэме Міцкевіча. Так што, відаць, менавіта Чамброва было сапраўдным прататыпам Сапліцова. На жаль, сядзіба згарэла падчас вайны і цяпер на тым месцы — толькі рэшткі сцен стайні ды іншых гаспадарчых пабудоў. І ад старога парку засталася няшмат: некалькі струхлых ліпаў, якія памятаюць паэта, ды дзве серабрыстыя таполі. На шчасце, звесткі пра сядзібу Вузлоўскіх у дакументах і некаторых архіўных матэрыялах.

Як паведаміў старшыня Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта Уладзімір Саўчанка, пытанне пра аднаўленне сядзібы ўжо вырашаецца, і яна атрымае назву “Пан Тадэвуш”.

Адлюстраванне
гісторыі

Больш за 300 экспанатаў з фондаў Віцебскага абласнога краязнаўчага музея і прыватнай калекцыі выкладчыка Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.Машэрава, кандыдата мастацтвазнаўства Ігара Гарбунова прадстаўлена на выставе “Вайна 1812 года”.

Выстава адлюстроўвае гісторыю Віцебшчыны ў свеце падзей вайны 1812 года, калі яе тэрыторыя стала арнай жорсткіх баёў. Амаль палову экспанатаў складаюць работы І. Гарбунова. Ён вядомы як мастак, што працуе ў галіне ваенна-гістарычнай мініяцюры. Таксама на выставе можна ўбачыць дакументы, манеты, узнагароды, зброю рускай і французскай арміі, адзенне, прадметы побыту таго перыяду.

Пэўную цікавасць на выставе выклікаў каменны бюст Напалеона, які выкананы італьянскім скульптарам Антонія Канова. Як раскажаў на прэзентацыі І. Гарбуноў, Антонія Канова вырабляў бюсты па загадзе самога Напалеона — іх планавалі ўсталёўваць у заваяваных імператарам гарадах Расіі. У Віцебску такую скульптурную выяву спрабавалі ўстанавіць на плошчы перад губернатарскім палацам. На бюсце, дарэчы, застаўся след ад стрэлу, які, як лічаць гісторыкі, зрабіў рускі салдат.